

Arkivbild. Foto: Camilla Lagerman

Det tysta skriket

Publicerad: 6 januari 2025

Författare: LindeNytt Redaktion

INSÄNDARE/DEBATT: Många svenskar står stumma inför ett system som rör sig allt längre bort från medborgarnas vardag. Paradoxen är att ju fler verktyg vi har för kommunikation, desto större tycks avståndet bli mellan beslutsfattare och folket som besluten berör.

Problemet är systemiskt, inte ideologiskt. När politiska och ekonomiska beslutsprocesser blir otydliga och oförståeliga, skapas naturligt ett avstånd mellan de som navigerar i dessa system och de som lever med konsekvenserna. Detta är inte bara resultatet av onda avsikter, utan av strukturer som över tid utvecklat sin egen logik men där många också utnyttjar svagheter.

Beslut som kan se rationella ut på excel-ark för makthavare får oväntade och problematiska konsekvenser i människors liv. Beslut som förvärrar problem de skulle lösa. Välfärdens vinster privatiseras medan förlusterna socialiseras – är det höger eller

vänster? Kanske upp och ned. Befolkningen får ta den smällen, och bli lurad på både pengar, utbildning och vård.

Det skapar en ny form av främlingskap. Inte bara mellan människor och deras arbete, utan mellan medborgare och de som ska representera dem. Experter och politiker talar om effektiviseringar och besparingar, medan människor ser sina lokalsamhällen förändras på sätt de inte känner igen. Neutrala institutioner låter sig influeras av politiska rörelser – många utan förankring i folkets förståelse. Ledare lever tillsammans i en bubbla av farlig självgodhet där sådant känns naturligt, där man känner att man vunnit strider man inte ens påbörjat. Att se progressivism som en slags evig naturkraft som alltid kommer vinna är dock ett stort misstag. Det måste förankras och förtjänas.

Här finns en djupare fråga om demokratins natur: Hur upprätthålls verkligt folkstyre i ett samhälle där komplexiteten ofta överstiger den enskilde medborgarens möjlighet att fullt ut förstå och påverka besluten? Det kräver ärlig självreflektion från alla. Det måste lösas. Förståelsen för processerna kanske inte finns hos gemene man, men konsekvenserna gör det.

Kollektiv stumhet drabbar oss. Vi har alla verktyg som någonsin funnits, men kan ändå inte överbrygga klyftan mellan systemets logik och människors erfarenheter. Som att ha en mun full av ord men ingen möjlighet att formulera dem på ett sätt som systemet kan – eller vill – förstå.

Makthavarna lever i sin bubbla där de pekar den ena positiva siffran efter den andra, men samtidigt ser folk hur lite de har. Utgifterna växer mer än inkomsterna i praktiken; bränsle, el och mat överstiger detman faktiskt får för pengarna. Det får folk att känna sig bedragna eftersom man ser att man får det sämre, men ledarna pekar på siffror som inte representerar verkligheten för folk.

Som miljardären Nick Hanauer uttryckte det: *”Om vi inte gör något för att åtgärda de uppenbara orättvisorna i den här ekonomin kommer folk med högafflarna. Inget samhälle kan överleva den här typen av växande ojämlikhet. Det finns faktiskt inget exempel i mänsklighetens historia där rikedom har ackumulerats på det här sättet utan att högafflarna till slut kom fram.”*

Kanske är det därför frustrationen växer. När maktlösheten blir överväldigande, när avståndet mellan ideal och verklighet känns oöverbryggbart. Den tysta vreden riskerar att explodera i populism eller apati – båda lika destruktiva för ett demokratiskt samhälle och de politiska och ekonomiska ledarna. Se Franska Revolutionen eller dagens Ryssland för exempel på det ena och det andra alternativet.

Det finns hopp i det gemensamma erkännandet. I insikten att vår stumhet inte är ett individuellt misslyckande utan en strukturell utmaning som kräver strukturella lösningar. För när tillräckligt många delar samma tysta skrik blir det till slut omöjligt att ignorera även om det motarbetas – kanske speciellt om det motarbetas.

En mun av miljontals röster som söker ett nytt sätt att bli hörda. Och även om skriket just nu känns stumt, så bygger det upp en kraft som förr eller senare måste leda till förändring. För ett system som förlorat förmågan att lyssna på sina medborgare har också förlorat legitimitet. I slutänden är politiska, ekonomiska och institutionella ledare beroende av folket – inte tvärtom.

Varje politiskt beslut måste ses som en ny chans att bygga förtroende – eller en risk att förlora det. Det finns inga genvägar. Förtroendet mellan styrande och styrda måste förtjänas i varje steg. Ett tålmodigt arbete som aldrig tar slut – i samma stund vi tar det för givet, börjar det vittra sönder.

Är vårt politiska system redo att acceptera denna verklighet? Legitimitet inte är något som kan vinnas en gång för alla, utan måste återerövrats i varje ny situation.

En av miljoner

Källa: LindeNytt.com

<https://lindenytt.com/nyheter/det-tysta-skriket/>